

אולא ונוולא. הולכים ודלים ומתנוולים: **בעקבות המשיח.** צדק
הגלות לפני צילת משיח: **והיון ביוקר.** שהכל עוסקין במשתאות:
ואין סוכה. אין לך אדם שיוכל להוכיח שכולם נכשלים בחטאות
וכשמכתיבין אומר לו אתה כמוני: **וצים הוועד.** של חכמים יהיו

לצית זנות שכלו החכמים ואין לומר
תורה ויהא חרב מאזין איש ובעלי
יומנה מתגודדים שם מפני שחון
לעיר היו צתי מדרשות שלהם:
גב' של מלח ושל גפריה. ענין
עטרה עושין מאזן של מלח שהוא
ללול כאזן הדבולח וקורין שלימי"א
ולוצעין אותה כמין לזרין בגפריה
כשם שעושין כבלי וזכ וספק וקורין
נול"א: **חילוי.** ליסק"א כמין גומא
הגל עבד צמים: **עזלא דהד דפומא.**
אזל עזלא עיבאל אחד שמקשקשין בו
לעיר צבים המשתאות: **ענבורא.**
קך קורין אותו בלשון לע"ז טנבור
והוא עשוי דפנותיו עגולות כעין
נפה וקושרין דפנותיו חוטין של
כרול ושומין על פיו עור כשהוא
לח ומותח והוא מתייבש שם מאליו
שכמכין עליו כמקל דק הוא מול"א
קול ללול ויש אומנין שיועין להכות
עליו מכה אחר מכה כסדר עד
שנשמע כמין שיר: **מיחלף ענבלא**
דהד פומא. זוג של עיבאל שעושים
צבית משתאות דומה לו כקול ואתי
למעבד ההוא דגזור עליה: **קפיזא.**
כלי מחוק ג' לוגין: **עיר של זכ.**
עטרה של זכ ועיר של זכ מלווית
עליה: **קיפה.** כמו כובע של זכ
לזן שקורין פילטר"א: **ואוריס**
המוהצבום. טלית כזועה שני וכו'
קצועין טסי וזכ עד שמעמידין אותה
כמין כיפה: **אזנל עושה** הוא
פריפיר. כמין כיפה של מעגלי עץ
כמו שאנו עושין ותולין זה לניפין
ורדידי וזכ כמו שאנו עושין: **חמס**
ויוני. לשון חכמה שמדברים בו
בני פלגין ואין שאר העם מכירין
בו: **מלכי צים השמונאי.** שני אחים
שהיו מתקוטטין על המלוכה הורקנוס
ואריסטובלוס: **היה הורקנוס**
מחון. זכ על ירושלים והציא עמו
קופי. מתרומת הלשכה לתמידים:

מוסף רש"י

בעקבות משיחא. קופי
מלך השמים (תהלים פט
ב). ויקר יאמרי. ס"א:
והיוקר יעוה. שלח יכדו
זה את זה. יקר כבוד. ל"א
היוקר יעוה. מוכר כבוד
יהא עומן ורמלא. מיר
(סנהדרין צז). הגפן תתן
פריה והיון ביוקר.
ואפי"ל יהא היון ביוקר.
שלח יכדו כפרי
עלמו. ל"א שיהי כולן
רופין לחי היון ומשקין
ומתיקין היון אפי"ל שכי
יון בעולם (שם). בית
הועד. מקום שמתלמד
חכמים ממנוהו שם
לגורו תורה (שם).
הגבלין. מקום שכן שמו.
ישום (שמונים (שם).
ואנשי הגבול. אנשי גבול
אחך שיהא ל"א אנשי
גוי. סנהדרין (שם).
נערים ילבינו פני
זקנים. לומר יתפרו
ויכשו אותם (שם). זקנים
יעמדו מפני קטנים.
לכבדם. והיו דלמתיין
בעקבות המשיח מול"א
יסנא (שם). בת קמה
באמה. לחריה ולגייה
(שם). פני הדור כפני
הכלב. דמין ממש לכלב.
מיר. ל"א כפני הכלב שלח
יענישו ציון מה (שם).
טבלא דהד פומא. הוא
זוג המקשקש (גיטין י. נדה
(שם). הורקנוס כו'
ואריסטובלוס. אחי היו
ומריבין על זכ המלוכה
בשלישן (גיטין ה. היר
משלישין דינרין
בקופה. אותה שפנים
מורדין מעל הומוה דינרין
מתרומת הלשכה כפינות
לאותן שחון קנות ממדין
(שם). היה שם זקן
אחד. מנפנים (מנחות
(טו). חכמת יונת.
רמזות (שם). ונתי
צפרניו. תקע. שן דין
חור שגורדין אותו (ב"ב
(צב). ועל אותה שעה
שנינו. מנחות (סד):
מעשה זבא. עזר
מגנות צריפים. שהיה
רגיל לזא מן הקרוב
לירושלים. אותה שעה זכ
מגנות צריפים רחוק
מירושלים. לפי שהקרוב
בני המזר לא תבואת
השדה (ב"ב פב). שאותן
החילות התרבו כל קצינות
ירושלים (מנחות טו).
מבקעת עין סוכר. שם
מקום (ב"ב פב). א"ל לשון
יוניתי. הוא לשון זכ.
וסוכי לשון ללגה הוא (שם)
פ"א. א"ל לשון פריס. לשון
לחא מארמי. חלף ישראל
הסמוכה ליון נקט יוני.
ובכל הסמוכה לפנים נקט
לשון פריס (שם). והבמת
יוניתי. בני פלגין
הקרובים ללגות מספין
זה (שם). עיני עוללה
לנפשי. לא גרסין מאי
דכתיב. לומר קך אמר רב
שמעון. קורא אני על עמי

היה שם זקן אחד. מצפנים: לעו להם. לאותן שחון: **נעץ צפרניו**
ונדעוהו. מחמת המלך שבערה על חילול שמו: **ועל אוסה שנה**
שינו כו'. שאותה שנה החריבו החיילות את הזרעים שסביבות
מדינת ירושלים והוארך להציא אותה שנה את העומר מגנות צריפים

ובשאר השנים מלוח העומר להציא
מן הקרוב לירושלים כדכתיב (ויקרא
כג) כרמל א תקריבו שיהא הזרע
לח והכר מלח ממנו וכשהוא זכ
מרחוק מתייבש ומתמעך ואין כח
השבלת מלח מן הגרעין: **לשון סורסי.**
קרוב הוא ללשון ארמי ואומר אני
זוה לשון גמרת ירושלמי ואומות
העולם קורין אותו לינגי"א שורסי"א:
או לשון יוני. שהיו קרובין לארץ יון
ולשון יון יפה מזה והיה לו לספר
בו: **מאי דכסיב לא גרס אלף ר"ש**
קרא מקרא לו על עכמו ואמר שעליו
לעולל את עיניו צבכי יותר מן הכל:
עוללה. מנוולת את (ו) עיני:
לנפשי. על נפשי מפני קודוסי:
מספר קומי. שערו שלפניו ומניח
בלורית מאחוריו: **מדרכי האמורי.**
שהן מניחין בלורית לוס עבודת
כוכבים: **נגנו ספר וורה.** שהיה
בעל הלכות מפי שמועה הרבה
ודאמר בסנהדרין (דף סה.) הרבה
מורה למדמי מרבותי ולא עוד אלף
שאני שונה שלשת אלפים הלכות
בנטיעות קישוףין ושלש מאות צבחרת
עוה: **עלש ומחשבה.** שהיה זכיר
בדרשות זבקי צהלכות וצבחרת
האפיקורסים ולהנין דמיוסה כדאמר

צפ"ק דחגיגה (דף ה:) כי נח נפשיה
אמרו ליה רבנן מאי תהוי עלן
ממנינס אמר להן אצדה עכה
מנני ישראל נקרה חכמה של
עובדי כוכבים: **זרועי פורה.**
עומק סכרל ולסמון טעמי תורה
שבעל פה על מדרשי המקראות
ואומיות היתרים ולשונות המשמנים
צמקרא: **רבי אלעזר בן עזריה.** עשיר
היה כדאמרין (שבת דף נד:) תריסק
אלפי עבלי הוה מעשר מעדריה כל
שחא: **דאיכא אנא.** שאני ענוותן:

הדרן עלך עגלה ערופה
וסליקא לה מסכת סוטה

יוניתי אמר להן כל זמן שעוסקים בעבודה אין ממסרין לידכם למחר שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר כיון שהגיע לחצי הומוה נעץ צפרניו (ב) נודעוהו א"י ארבע מאות פרסה אותה שעה יאמרו ארור אדם שיגדל חזירים ושתי הלחם מבקעת עין סוכר איני והאמר רבי בא"י לשון סורסי למה אלא אי עומר מגנות צריפים ושתי הלחם מבקעת עין סוכר איני והאמר רבי בא"י לשון סורסי למה אלא אי לשון הקודש אי לשון יונית ואמר (ג) רב יוסף בבבל לשון ארמי למה אלא או לשון פרסי לשון יונית לחוד והכמת יונית לחוד והכמת יונית מי אפירא (ה) והאמר רב יהודה אמר שמואל משום ר' רשב"ג מאי דכתיב יעני עוללה לנפשי מכל בנות עירי אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות למדו תורה וחמש מאות למדו חכמת יונית ולא נשתתיר מהן אלא אני כאן וכן אחי אבא בעסיא שאני של בית ר"ג דקרובין למלכות הוה דתניא ימספר קומי הרי זה מדרכי האמורי אבטולום בן ראובן התירו (ו) לספר קומי שהוא קרוב למלכות של בית רבן גמליאל התירו להן חכמת יונית מפני שקרובין למלכות: בפולמוס האחרון גזרו שלא תצא כלה באפריון וכו': מ"ט משום צניעותא: משמת רבן יוחנן בטלה החכמה: ת"ר (ז) משמת רבי אליעזר נגנו ס"ת משמת רבי יהושע בטלה עצה ומחשבה משמת ר"ע בטלו זרועי תורה ונסתתמו מעיינות החכמה משמת רבי אלעזר בן עזריה בטלו עטרות חכמה שעתרת חכמים עשרם משמת רבי חנינא בן דוסא בטלו אנשי מעשה משמת אבא יוסי בן קטונתא בטלו חסידים ולמה נקרא שמו אבא יוסי בן קטונתא שהיה מקטני חסידים משמת בן עזאי בטלו השקדנין משמת בן זומא בטלו הדרשנין משמת רשב"ג עלה גובאי ורבו צרות משמת רבי הוכפלו צרות: משמת רבי בטלה ענה ויראת חטא: אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענה דאיכא אנא * אמר ליה רב נחמן לתנא לא תיתני יראת חטא דאיכא אנא:

הדרן עלך עגלה ערופה
וסליקא לה מסכת סוטה

הדרן עלך עגלה ערופה
וסליקא לה מסכת סוטה

המקרא הזה שיש עליו לעולל עיני צבכי ודמעה מכל משפחות העיר (שם). אלף ילדים. צבורים (שם). מספר קומי. לפנים נמצא (שם). מדרכי האמורי. שמספרים מלפניהם ומשירין בלורית מאחריהן, ל"א דק רומיים נלגל שער שלמעלה מן הארון. כשנפגם הארץ דאיכא אנא. רב נחמן רב יצחק ממסדי בבל (מגילה כח.). הדרין עלך עגלה ערופה וסליקא לה מסכת סוטה

(א) גי' ע"י ומנוולת וכו"ה
(ב) כדכתיב (שלימים ט) סנהדרין
א. ס"א והיוקר יעוה
(ג) ויפריש"י
(ד) סנהדרין ט. א.
(ה) וצפני הירקאל גדולס,
(ו) רש"י מ"ז. (ז) [מ"ס פט"ו]
(ח) ב"ק פג: מנחות
(ט) ג'ל רבי יוסף,
(י) ב"ק פג. [גיטין נח. ע"ש
ו]ע"י ולפי גרסת רש"י
(יא) [פי' מוס' ע"ז] לב.
(יב) ד"ה אלון. [מ"ס פט"ו].
(יג) והלכות השולח על
רוב העולם מלא למנות
ממסרם אחר טעות שלו
(יד) ותלמידיהו קראו מניס.
(טו) העשן מדפוס אשטנרס
(טז) ס"א: המנין.

תורה אור השלם
1. עיני עוללה לנפשי
מכל בנות עירי:
איכה ג נא
2. עשרת חכמים עשרם
אולת כסילים אולת:
משלי יד כד

הגהות הב"ח
(א) נב' נעץ צפרניו
בהימנה מועדפה א"י ד'
מאות פרסה על ד' מאות
פרסה אותה שעה לכל
וכן כדכתיב: (ב) שם המירו
לו לספר קומי: (ג) רש"י
ד"ה ועל אותה וכו'
לירושלים כדכתיב כרמל
הקרוב י"ב עין כמנחות
דף ס"ד: (ד) ד"ה עוללה
מנוולת את עיני לנפשי:

גליון הש"ס
נב' א"ל רב נחמן לתנא
לא תיתני. עין מנוולת דף
כח ע"כ רש"י ד"ה רנב"י:

לעזי רש"י
שלימי"א [ש"ס]
ימי"א. מלה הסלע (בבן
מלה סרוביית).
ואיל"א [נאי"א].
תצריב שחור.
לישק"א. כרין (צמח).
טנבור"ר. תרין.
פילטר"א [פילטר"ו].
כובע לבן.
לינג"א שוריי"א [לינג"א
שוריי"א]. השפה
הסורית.